

Veiledning i bruk av web-publisering i skolen

Web'en

som publiserings- og
læringsarena

av Marianne Hagelia

stipendiat ved NTNU

faglærer ved Høgskulen i Østfold

– revidert 2019

Forord	2
Innledning	3
Til lærere:	3
Hvorfor bør du bruke webpublisering i skolen?	3
Til eleven/studenten:	3
Hvorfor bør du publisere på nett?	3
Å skrive for å lære	4
Nye tekstsjangre	4
Fag web-publisering	4
Å skrive for et publikum	5
Å ta grep om egen digital identitet	6
Veiledning av bloggene	6
Lærer må tenke igjennom	6
Hvordan løste vi det i Volda dette?	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Oppgaver	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Veiledning og hverandreveiledning	7
Tips	8
Web-publisering	8
Avslutning	9
Kilder	9

Forord

Å lære elevene/studentene til å utvikle evnen til refleksjon er vesentlig for dennes videre læringsarbeid. Spesielt vil jeg her fremme skriving, fagrefleksjon, gjennom sammensatte tekster.

IKT sprenger grensene for vår tradisjonelle forståelse av lese- og skriveferdigheter ved å kombinere tekst, grafikk, lyd og video (Kress, 2003). Dette medfører endrede krav til elevenes tekstkompetanse. Her i denne korte innføringen

vil du få både begrunnelse for hvorfor elever / studenter bør publisere, og du vil finne en starthjelp. Denne veiledningen kan brukes både av lærere, studenter og elever.

Til vanlig er jeg lærer ved Høgskulen i Østfold og jobber med fagområdet Digital kompetanse i læring i lærerutdanningen, men jeg har også jobbet 10 år i videregående og 5 år i barneskolen.

Denne teksten handlet i utgangspunktet (2015) om blogg. Men i dag er det mange steder å publisere så jeg har i 2019 skrevet den om til å handle mer generelt om web-publisering.

Innledning

Til lærere:

Hvorfor bør du bruke web-publisering?

Å publisere andre steder enn i en privat «kladdebok» utfordrer måten vi organiserer lærings-prosessene på. For mange er det et stort skritt å la elever/studenter publisere for offentligheten. Mange kvier seg og tenker med redsel på hva som kan skje. Jeg har publisert i flere år med studenter både i høyere utdanning, elever i VGO, ungdomsskole og barneskole. Det er svært sjeldent det dukker opp utfordringer. Dette fordi jeg har tett oppfølging, og fordi elever/studenter vet svært godt at dette vil bli synlig for alle på nett. De skjerper seg og *teksten får mening utover å være bare en læringstekst. De er stolte over eget produkt* og viser det frem.

Hvorfor bør elever publisere?

Fordi

- de «publiserer seg» til læring
- du legger opp til en læringskultur i klassen ved at de hjelper hverandre i prosessen
- publiseringen skal gi uttelling for løpende læringsarbeid, ha fokus på dybdelæring og gi økt læringsbevissthet
- utfordrende å produsere faglige tekster
- kontrollen og skaper sin profesjonelle og faglige digitale identitet lenge før eksamen
- de blir med i den offentlige debatten
- de dokumenterer også sin kompetanse i forhold til arbeidslivet.

Det 'farligste' som har skjedd er at de har bruk bilder de ikke har rettigheter til å bruke. Dette gjør at det er naturlig å snakke om rettigheter, GDPR og personvern i undervisningen.

Til eleven/studenten:

Hvorfor bør du publisere på nett?

Webpublisering kan bli din digitale studieteknikk. Denne blir da ditt læringssted – din utvidede hukommelse til eksamen. Ved å eksempelvis starte og blogge er *å gjøre et skifte fra å være en kunnskapskonsument til en kunnskapsprodusent*. Du vil med en blogg skrive deg til læring. Når du skriver åpner du for tanker, refleksjon, meninger og erfaringer, og med dette vil du få et metaperspektiv på egen læring (læringsbevissthet). Bloggen vil gi uttelling for det løpende læringsarbeidet du gjør og du vil ha større mulighet for dybdelæring. I tillegg vil du lære å ta del i samfunns- og fagdebatten ved at du får en faglig digital identitet. I bloggen vil du kunne oppgi i en CV for å dokumentere din kompetanse i forhold til arbeidslivet. Når mulige arbeidsgivere googler deg vil de finne faglige arbeider, ikke bare din fritidshistorie.

Når bør du publisere?

For eksempel når du

- har lest en tekst som starter tankene
- har en tekst du sliter med å forstå
- får en tanke/ide
- ønsker å svare på en annen tekst
- forbereder deg på en oppgave
- lenge før eksamen

Å publisere for å lære

Med 'publisere' for å lære betyr at jeg har tatt «tekst» et steg videre. Tekst er mer enn bokstaver. Flere typer tekster kan dokumentere elevers kunnskap. Generelt har elever/studenter en tendens til å lese mer enn de produserer. Det er viktig å lære dem at det å produsere gir en bedre og dypere læring.

Elever/studenter har behov for å utvikle bedre rutiner for å bruke skriving som et effektivt hjelpemiddel i selve læringsprosessen. Jeg er opptatt av å skape en læringskultur som i større grad vektlegger læringsprosessen. Ved å stadig utfordre elever/studentene til å produsere faglige tekster og jobbe prosessuelt med tekstene vet jeg de legger grunnlaget for læring og utvikling. Faglige tekster er ikke ensbetydende med Word-filer.

Skriving er en viktig læringsstrategi – et viktig redskap for læring og tankeutvikling (Dyste, 2000). «Å skrive for å lære» er å reflektere, å binde sammen kunnskapsenheter og skape metakunnskap - ikke bare få informasjon. Elever og studenter i dag er stort sett konsumenter både på fritid og skole. Gjennom arbeid, veiledning, bearbeiding, kommentarer og vurdering vil elever/studenter utvikle en forståelse av seg selv som lærende. Å skrive eksempelvis en fagblogg fører til refleksjon over fagstoffet og et metablikk på faget ved at de lettere oppdager «den røde tråden». På samme måte vil en film om et tema føre til samme refleksjonen. Hva skal filmen vise? Hva er hovedbudskapet? Hvordan forteller jeg godt med filmen? Mange av de samme vurderingene må gjøres både i Word og med et filmkamera. Lærer må ha fokus på hva det er elevene/studentene skal lære og det må være forstått av disse. Læringsmålene må være krystallklare. Lærer vet heller ikke i dag alltid hva slags tekster som er mulig å produsere.

Det en må også være klar over er at de fleste elever/studenter må lære å produsere innenfor en ny sjanger og sosial kontekst. De må med andre ord få lov til å prøve seg frem og gjøre erfaringer. Sjangerlære og redaktøransvar er viktig i alle fag i dag.

Nye tekstsjangre

Web-publisering utfordrer og krever refleksjon over tekstsjangre i faget. Det er ikke interessant i det 21. århundre å be elever/studenter å skrive en tekst som bare inneholder informasjon. Tekster skal reflektere kunnskapsnivå og være en ytring.

Eksempelvis bloggsjangeren er subjektiv og reflekterende; en ytring. Dette krever at lærer har høy oppgavebevissthet. Blogg åpner for et vidt spenn av tekstsjangre (Walker, 2008). Men wiki, film og presentasjoner har samme spennet. Vi har i dag flere variasjonsmuligheter i formatet enn «skriveboka». Bonus er også at det øker digital kompetanse og multimodal kompetanse både for elever/studenter og lærere.

Blogg, film og presentasjoner er en personlig framstillingsform der individualiteten får komme til uttrykk og produktet blir et interessant objekt for selvframstilling og identitetsskaping. Jeg lar elever/studenter være kreative, fordi jeg vet det finnes 'mange veier til Rom'. Så lenge de vet hva læringsmålene er og forstår oppgaven som er gitt er det bare å la dem «produsere». Elev- og studentproduksjoner er i utgangspunktet innenfor personlig sjanger og jeg har hatt et ønske i mine fag om at studentenes egen identitet skal skinne igjennom. Det har en egenverdi å ikke gjøre som alle andre.

Faglig web-publisering

Fagblogg omfatter et bredt spekter av faglige framstillinger og diskusjoner (Dons, 2014). Jeg har tidligere definert at fagblogg skal være av akademisk karakter i min undervisning ved universitet og høyskole. Jeg krever henvisninger

og at teksten skal være drøftende, men ut over det er det full frihet. Dette gjelder i dag også webside, presentasjon og film. Studentene skal bygge på tidligere kunnskap, bygge på skuldrene til våre tidligere teoretikere – men farge egen kunnskap med personligheten.

«Å skrive er kulturelt betinget.» (Dysthe, 2000:17). All web-publisering foregår i en sosial og kulturell sammenheng. Ved å publisere er man en del av en samtale der det både er en sosial og individuell aktivitet. En tekstforfatter befinner en seg midt i en konversasjon, eller en kontinuerlig dialog, som strekker seg både bakover og framover (Bakhtin, 1981). Leseren er en samtalepartner og når eleven/studenten henviser til andre er denne i en indre dialog med forfatteren som kan ha levd i et annet land for lenge siden (Dyste, 2000:18).

Dysthe (2000) referer til et prosjekt hvor studentenes tilbakemeldinger sier at å skrive hjelper dem til å:

- forstå stoffet
- oppdage nye nettverk av assosiasjoner
- kommer videre i tenkningen
- se nye sammenhenger
- se mangel på sammenhenger
- se mangel på forståelse
- få dybdelæring ikke bare overflatelæring
- gjøre fagstoffet til eget
- oppdage hva de ikke har forstått
- huske
- internalisere kunnskapen på en annen måte
- tenke
- skrive seg inn i fagkulturen
- uttrykke seg i faglitteraturen

Dette er helt klart min erfaring også. Jeg kan se utviklingen studentene går igjennom og har i dag mye mer reflekterte studenter enn for et par år siden til eksamen.

Det vil være ulike krav og vurderingskriterier fra fag til fag. Men felles kriterier er at eleven/studenten:

- forstår sjangeren
- kan bygge opp teksten
- vet hva som hører med i innledning og avslutning
- forstår hva en hypertext er og har med relevante lenker
- har kunnskap om emnet
- bruke faglitteraturen i tekstene – henvisning og kilder
- reflekterer/drøfter
- forskjellen på beskrivelse og tolkning
- kan argumentere
- har kunnskap om hva slags krav og forventinger som stilles til teksten

Å produsere for et publikum

Web-publisering er en autentisk læringssituasjon og vi som har prøvd å lage film og blogge med studenter/elever vet at det skapes engasjement når de har et publikum (Greczanik, 2007). Vi ser at tekstene er grundigere gjennomarbeidet både faginnhold, uttrykksform, kildebruk og rettskriving (Schultz-Persen, 2013). Jeg har erfart at elevers/studentenes læringslyst, deltakelse, mangfold og faglig læring har økt (Dons, 2014). Arbeidet øker deres kritiske blikk på egne og andres tekster. Og vi ser at når de hjelper hverandre henter de ideer og inspirasjon fra hverandre. Når skoleåret er over har de vevd et nett av web-tekster som henviser til hverandre, til faglitteratur, til media og til skolen. Som en bonus har de har fått en bedre forståelse for fagets plass i samfunnet.

Å ta grep om egen digital identitet

Et viktig poeng som lærere ikke alltid tenker på er elevenes/studentenes digitale identitet. Dette punktet henger sammen med den 5.basisferdigheten og er en del av skolens samfunnsoppdrag. Ved å publisere vil de i større grad fremstå med verdighet i en digital offentlighet (Dons 2008). De faglige tekstene har med andre ord en ekstra dimensjon: elevene/studentene dokumenterer kompetansen i forhold til arbeidslivet. Skolen bidrar dermed til dannelsesprosess som knyttes opp mot medborgerskap jmf 21.århundrets ferdigheter.

Veiledning av produksjonene

Lær elevene/studentene å gi og få konstruktiv kritikk. Jeg har jobbet 10 år i videregående skole og det tok et halvt år før de gav konstruktive tilbakemeldinger. De lærer mye av å jobbe med hverandres produksjoner og å gi tilbake-meldinger. Hvis læreren prioriterer opplæring og skrive dette inn i oppgave vil de både få mer aktivitet og det vil kunne frigjøre litt tid for denne ved at elever tar ansvar.

Vi skal ikke glemme at lærerens kommentar har størst betydning for motivasjon og forbedring (Schultz-Persen, 2013), derfor gir jeg alltid tilbakemelding på alle tekster studenter lager. Lærerens veiledning bør gis på e-post eller på LMS, de skal ikke publiseres åpent. Dette fordi forvaltningsloven trår inn og vi kan ikke drive vurdering av elever/studenter åpent på nett. Det er tidkrevende å gå igjennom så mange tekster, så jeg lager et system for den løpende vurderingen. Jeg gir alltid en positiv kommentar og en ting de kan endre som offentlig kommentar – fordi det er stas å få kommentar i kommentarfeltet! For at teksten skal bli godkjent og veiledet av meg må de inn til en tidsfrist og denne fristen er kjent fra semesterstart. Jeg har innlevering av lenker på

læringsplattformen, og tekstene blir godkjent og kommentert der.

Gi helt konkrete tilbakemeldinger.

Elever/studenter forstår nødvendigvis ikke alltid hva vi lærere mener med «Teksten er tidvis normativ» eller «Teksten henger ikke god nok sammen». Vi må ikke «slå dem i hodet» med akademiskfagspråk.

Hovedmålet for konstruktiv veiledning (både fra lærere og medstudenter) bør være at dette føre til en forbedring av teksten. Veilederen skal være en los! Stille spørsmål – komme med konkrete og godt argumenterte anbefalinger til endring. Det er viktig at eleven/studenten forstår at publisering er en arbeidsmåte å lære på – det betyr at de må forstå at det er viktig å ta tilbakemeldinger på alvor.

Lærer må tenke igjennom

Å starte med publisering er lett. Det er bare å be elever/studenter å lage en profil på valgt medie og gi dem en oppgave de skal lage. Men skal de bruke denne til læring kreves det mer.

Oppgavene som gis skal være læringsrike, engasjerende og interessante for andre på nett. Husk at en tekst ikke alltid er bokstaver. Vi er svært opptatt av det skrevne ord i academia. Verden utvikler seg og en tekst er ikke lenger bare bokstaver. En nettside kan ha i seg alle typer tekster og bruk av filmer og lyd er svært vanlig, og like lærerikt som bokstaver – om ikke mer.

Larson og Marsh (2005) peker på tre roller som læreren skal ha:

Ressurs manager: Realisere elevenes / studentens potensiale ved å støtte utvikling av studenters ferdigheter, kunnskap og forståelse for å kunne analysere og produsere multimodale tekster.

Medkonstruktør: på enkelte områder kan elevene/studentene mer enn læreren og denne må legge til rette for at man lærer av hverandre

Design konsulent: elevene/studentene er «tekstdesignere» og læreren vil få rollen som veileder. Lærers kompetanse er knyttet opp mot fagkunnskap og læreplaner (Dons, 2014). Det ligger ikke nødvendigvis en forventning om at læreren skal være ekspert på design av multimodale tekster.

Spørsmål en bør drøfte

- Hva er formålet med teksten?
- Hva er målet med den enkelte teksten?
- Hvilke kriterier vil de enkelte tekstene bli vurdert ut i fra?
- Hvilke krav stilles til deltakelse i skrive- og læringsfellesskapet?
- Hvor mange tekster skal leveres?
- Hvordan skal disse følges opp?
- Hva gjør du når en ikke vil ha teksten offentlig? Skal alle ha offentlige tekster?
- Hvilke emner i faget er viktigst? Naturlig å gi oppgave her da de jobber mer med disse tekstene.
- Hvordan vil du legge til rette for hverandrevurdering?

Å svare på spørsmålene i faktaboksen er vanskelig når man aldri har publisert med elever/studenter før. Men det er viktig å ha et reflektert forhold til det man gjør. Jeg mener man kan starte og finne svar på disse underveis, skal man ha alle svar før man starter vil man aldri starte på noe som helst. Alle finner sin modell. Jeg var heller ikke utlært – jeg har feilet mer enn en gang. Men elever lærer alltid noe!

Mine erfaringer

Det hender vi har en student som ikke vil ha produktet offentlig, det er helt greit. Men vi har aldri hatt en student som har holdt den lukket

lenger enn en måned. Alle ser etter en liten stund fordelene med å ha den åpen. De leser og henviser til hverandres filmer og tekster, og de kommenterer og diskuterer ivrig.

I forkant av undervisningen bruker vi lærere tid på å lage gode faglige refleksjons- og drøftingsoppgaver som gir mening for studentene. Vi går igjennom tankerekker som: Hva vet studentene fra før om emnet? Hva er målet med å oppgaven? Hva finner de på nett? Hva har de som pensumlitteratur? Hvordan skal vi vurdere? Vi setter studentene til å søke og finne stoff, men de har alltid et startpunkt: de får først utdelt kvalitetssikrede kilder av faglærer. *Send ikke elever/studenter ut på de evige googelske-jaktmarkeder!* Gi dem et godt utgangspunkt med gode lenker og gode søkestrategier. Husk at informasjonskompetanse er fagavhengig og alle fag har eget vokabular, egne synonymer og ressurser.

Veiledning og hverandreveiledning

Det er generelt lite veiledning i høyere utdanning enn i grunnskolen. Underveisvurdering eller veiledning blir tradisjonelt gitt en gang til hver oppgave. Organisert 'student til student' (peer review) veiledning er det lite av og sluttvurdering med kun en karakter er standard. Å rette på en tekst som elever/studenter er ferdig med er lite konstruktivt. Ved å formalisere studentvurdering og bruke mer tid på å veilede studentene har studentene fått mye bedre resultater. Vi har tett oppfølging for at de skal få en bedre faglig oversikt og dypere læring. Alle tekster blir veiledet av en medstudent, minst en gang før de blir levert. Muntlig hjelp/veiledning blir gitt over e-post og web-konferanse. Vurdering for læring er et viktig for oss. Vi oppmuntrer og krever også revisjon av tekstene frem til eksamen. Vi har mappeeksamen.

Vi organiserer hverandreveiledning (peers) – de lærer mer av å lese hverandres tekster, og det avlaster lærer. Dette bidrar også raskt til at

studentene på egenhånd deler oppgaver, erfaring og kunnskap med hverandre.

Tips

Jeg lærer dem også

- å formidle / fortelle – fordi å produksjon handler om å formidle
- å bruke bilder på nett (nettjuss) – fordi produksjonen ligger offentlig
- å søke, samt kildekritikk – fordi dette er fagspesifikt
- å gi og å få tilbakemeldinger - fordi dette må læres

Å veilede hverandres produksjoner er krevende for elever/studenter og lærer, derfor kan det være lurt å vurdere antall sider i pensum (læringsaktivitet er tidskrevende), og naturlig blir det færre forelesninger (veiledning er tidkrevende). Dette har likevel gitt positive resultater. Det jeg ser er at studentene opparbeider seg en kunnskaps-database på nett som er svært god å ha til eksamen.

Web-publisering

Det finnes mange flere tjenester enn nevnt her og denne teksten jeg har skrevet kan brukes om elever / studentene skal levere film på nett også.

Det er ikke viktig for meg hvilke tjenester elevene/studentene bruker, jeg trenger bare en adresse til produksjonen. Den leverer de på vår læringsplattform. De kan ofte abonnere på hverandre, og da får de beskjed når en har lagt ut noe nytt.

De mest brukte tjenestene

blogger.com (tidligere blogspot) er Googles blogg tjeneste som våre studenter i stor grad bruker.

wordpress.com er den mest avanserte blogg tjenesten – men ikke den vanskeligste. Eller du kan få hjelp av IT og laste ned

wordpress.org og drifte bloggen lokalt. Uten reklame. Flere skoler har gjort dette.

Sway.office.com er en ny tjeneste fra Microsoft som ikke kan sammenlignes med noe vi har fra før. Du kan både lage nettsider, blogge og lage presentasjoner.

Bookcreator.com er en app for nettbrett som er enkel å bruke og gir fine bøker som kan deles. Den har muligheter som gjør den ideell til bruk i undervisning og den kan benyttes både for barneskole og i videregående skole.

YouTube.com er vel ikke nødvendig å presentere ytterligere. Mye reklame.

Vimeo.com er det 'samme som' youtube. Men et mer voksent publikum. Ingen reklame. Du kan erstatte en film med en annen uten å miste data.

Flere litt mindre kjente tjenester

Lulu.com og på Classic.penzu.com kan du lag din egen bok (EPUB) av en PDF.

Flipsnack.com og på en.calameo.com kan du lage magasiner.

Canva.com, easel.ly og piktochart.com kan du lage alle typer informasjonsmateriell. Nettstedene har ferdige maler og det er veldig enkelt å lage både infografikk, plakater og brosjyrer.

Moava.com, Creaza.com og Canva.com kan du også lage tegneserier!

Sjekk ut om det er data-behandleravtale med leverandør (GDPR) alternativt kan elever/ studenter opprette kontoer anonymt.

Avslutning

Skolen har blitt beskylt for å være bakstreversk og lite innovativ. I stedet for en konstruktiv debatt om hva IKT kan bidra til i læringsarbeidet har vi hatt en polariserende debatt om et ja eller et nei til data i skolen. Selveste John Dewey (1897) pekte på at skolen ofte har mislykkes fordi skolen har avgrenset seg fra resten av samfunnet. David Buckingham (2006) bruker uttrykket «the digital gap» på avstanden mellom de unges kultur og skolens kultur. Ved å publisere på nett reduserer vi «the digital gap». De praksiser som vi finner utenfor skolen må finne sin (kritiske) resonans innenfor skolen (Lund 2006:275).

Jeg anbefaler deg å bygge på de unges livserfaringer. Ta på alvor de digitale sosialiseringssprosessene som disse utsettes for på fritiden gjennom å tilføre distinkt faglighet ved å bruke (eksempelvis) blogg i klassen (Dons, 2014). Lærere må skaffe seg kompetanse til å forstå potensialet på web som teknologi for læring i en sammensatt skolekontekst (Dons, 2014). De som ønsker å komme i gang med publisering i egen klasse bør vurdere mål, arbeidsmengden, og hvor mye de skal engasjere elever/studenter. *Det må sjekkes ut om det er databehandler avtale og at de unges personvern er ivarettatt (GDPR)*. Læreren er avgjørende for om dette blir en suksess. Denne må ha høy pedagogisk og didaktisk bevissthet om hvordan undervisningen med web iscenesettes, gjennom å vurdere faglig fokus, modellere bruken av web-publisering, utforme oppgaver, skape praksisfelleskap både i klasserom og på nett, samt veilede og vurdere.

Web-publisering kan anbefales – lær sammen med elevene/studentene!

Kilder

Bakhtin, M. (1981) Discourse in the novel (M. Holquist & C. Emerson, Trans.). In M. Holquist (Ed.), The dialogic imagination (s. 259-422). Austin: University of Texas Press.

Buckingham, D. (2006) Defining digital literacy – What do young people need to know about digital media? Nordic Journal of Digital Literacy 04 / 2006 http://www.idunn.no/dk/2006/04/defining_digital_literacy_-_what_do_young_people_need_to_know_about_digital

Dewey, J. (1897) My Pedagogic Creed School Journal vol. 54 (January 1897), s. 77-80 <http://dewey.pragmatism.org/creed.htm>

Dons, C.F. (2008) «It is a major challenge to guide pupils in a field they believe they master» - student teachers on dealing with pupils' digital everyday. I seminar.net 2008, bind 2.

Dons, C.F. (2014) Mer enn en scene? Blogg som multifunksjonelt tekstverktøy i skolen. Digital praksis i skolen. Dysthe, (2000) Oslo: Gyldendal akademisk

Dysthe, Olga & Hertzberg, Frøydis & Hoel, Torlaug Løken (2000): Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning. Oslo: Abstrakt forlag

Greczanik, L. (2007) Bloggen möter undervisningen: konkreta metodiska tips. Sverige: Natur & Kultur Läromedel

Kress, G. R. (2003) Literacy in the New Media Age. New York: Routledge

Larson J. & Marsh J. (2005). Making Literacy Real: Theories and Practices for Learning and Teaching. London: Sage. Schultz-Persen, E.

(2013) Skolen blir freeesh - Blogg i skoletiden. Ikke feil! : en studie i hva som kjennetegner en gruppe elevers fagblogger, og hvordan fire elever posisjonerer seg i disse = Cool school, Masteroppgave i norskdidaktikk - Høgskolen i Sør-Trøndelag, Trondheim

Rettberg, J. W. (2008): Blogging. Cambridge: Polity Press.